

Klassikko

Sarjassa arvostellaan uudestaan jokin klassikkoalbumi.

Ikäihmiset ydinsodassa

Vesa Kataisto

Herrasmies Jim Bloggs on sarjakuvan historian traagisimpia henkilöitä. Ensimmäinen heppu passitetaan Hänen majesteettinsa vankilaan maantierosvoudesta, eläinräkkäyksestä, roskaamisesta ynnä muusta syytettyinä, ilmeisestä syynäkeettomuudesta huolimatta. Toisessa albumissa Bloggsista tulee ydinsodan uhri, joka ei koskaan saa tietää, tappoiko hänet itä vai länsi.

Raymond Briggs (s. 1934) on Ison-Britannian tunnetuin ja lähes ainoa pitkän linjan aikuissarjakuvapiirtäjä. Tosin suurin osa hänen maineestaan perustuu lastenkirjoihin, kuten Lumivikkoon, Fungus the Bogeymaniin, Joulupukkiin ja Joulupukkiin kesälomalla. Mutta Briggs ei niissäkään ole hilpeä hassutelijä, joka esittelisi iloisia eläinhahmoja. Hänen joulupukkinsa esimerkiksi on varsin juro äijä, jota jokavuotinen jouluhäslinki ottaa pahasti tappiin.

"En ole mikään Beatrix Potter. Enkä ole koskaan ollut optimisti minkään asian suhteen. Elämä on todistanut pahimmat pelkoni tosiksi. Mielestäni olen aina ollut samanlainen, varsin pessimistinen, ruikuttaja, äreä ja lyhytpinnainen. Minulla ei onnekseni ole ollut pahoja sairauksia, mutta totta kai nekin tulevat lopulta" Briggs ärsi Comics Journalin haastattelussa tämän vuoden alussa.

Sekä hänen äitinsä että vaimonsa kuolivat syöpään 1970-luvun alkupuolella, joulun alla kumpikin. Täyttäessään 50 vuotta Briggs järjesti syntymäpäiväjuhlaansa hautajaisteemalla. Samoihin aikoihin kylmä sota puhkesi viimeiseen hyiseen kukoistukseensa Ronald Reaganin noustua USA:n presidentiksi.

Briggs loi 1980 "Herrasmies Jimin" eli Jimmy Bloggsin, joka vaimonsa Hildan kanssa kuuluu maan hiljaisiin. Tekijä perusti hahmot osin omiin van-

hempiinsa. Nämäkin olivat tottuneet elämään täysin valtiiovallan ehdoilla, koskaan kiistämättä virkamiesten ohjeita.

Briggsin isä oli illuusioton maitomies, Jim toimii yleisen käymälän siivoojana ja haaveilee suurista. Hänen taukotutunsa hyllystä löytyvät mm. teokset Diplomaatin käsikirja, Villin lännen sankareita, Kirurgin ura, Sinustakin johtaja ja Joka pojan hirviökirja.

Häidin tuskin lukutaitoinen Jimmy tavaa lehdistä "rajuja" työpaikkailmoituksia, ja Briggs leväyttää hänen haaveensa suuriksi, yli ruuturajojen kasvaviksi kuvafantasioiksi. Mutta ei tule Jimistä hävittäjälentäjä, kommando, menevää liikemies tai taitelijaa – joka paikkaan kun vaaditaan mystiset tasokurssit (O-levels). "Niitä on peruskoulussa nykyään. Meille annettiin vain Raamattu ja korvatilikka", Jimmy tuhahtaa.

© Raymond Briggs

Minun käymälässäni on paljon kiitettävää esineitä... Täytyykin kysyä herrä Pottsilta jos minun käymäläni onkin menevien miesten käymälä...

... niin... ja niiden autossa vaihdetanko on aina pikkuisessa nahkapussissa... olisipa minulla auto... vaikka ilman pikkuisista nahkapussiakin...

Menevien miesten maailma on hirmuisen kiva - minä pidän siitä. kunpa vaintietäisin, miten meneväksi mieheksi pääsee ja mitä meneväni miehenä tekee...

© Raymond Briggs

Eläinsuojelumies haastaa minut oikeuteen, ellei tälli ole pystyssä, ja suunnittelumies sakkottaa minua, ellei se ole purettu. Lisäksi minusta on puistotaidinilmaus ja minulle on opjennettu kettalakaisen haaste.

Hilda, laki on koko ajan kimpussani. Ihan niinkuin Bow Streetin miehet aikoinaan Herrasmies Jimin kimpussa.

Lain ja Järjestyksen ja Bow Streetin joukot aikovat piirittää minut. Silmukka kiristyy, Hilda. kunpa minulla olisi teräksinen säiliä!

Hilda on hiukan maanläheisempi, mutta tukee uskollisesti miestään tämän fantasia-soidessa Cowboyn urasta Teksasissa. Kun Jim yrittää toteuttaa unelmaansa, hän törmää karuun ja kalliiseen todellisuuteen. Ehkä haaveet ovat vain nuorten, kauniiden ja rikkaiden toteutettavissa. "Menevien miesten maailmassa kaikki kiiltää aina. Minun käymälässäni on paljon kiitettäviä esineitä. Täytyy kysyä herrä Pottsilta, jos minun käymäläni onkin menevien miesten käymälä", Jim pohtii.

Vaan sitten kolahtaa. Jim lukee seikkailukirjan "Herrasmies Jim maantierosvoo" ja oivaltaa, etteivät rosvo tarvitse tasokursseja.

Alkupääoma ja modernien lakien tuntemus olisivat kyllä eduksi. Ongelmat alkavat kasautua, kun Jim hankkii eläinsuojeluyhdistykseltä ratsukseen ikälopon aasin. Kasvottomat virkamiehet marssivat välittömästi ovelle. Musta Bess ei saa syödä kaupungin ruohoa eikä ylipäänsä oleskella esikaupunkialueella. "Hilda, laki on kimpussani ihan niinkuin Bow Streetin miehet aikoinaan Herrasmies Jimin kimpussa – paras ryhtyä ryöstämään rikkaita ja antamaan köyhille ennen kuin ne pidättävät minut", Jim päätelee.

Huonestihan siinä käy. Virkavalta ei sulata maantierosvoja 1980-luvulla yhtään sen paremmin kuin 100 vuotta aikaisemminkaan. Nokkaansa lukuun ottamatta peruukkinsa alle kätkeytyvä tuomari kokee hirttäjäistakauman Jimin syytelistä nähdessään. Hirttotuomiolta tämä sentään välttyy, ja vankilassa on aikaa sivistää itseään.

Kirjan teko oli hyvin hidas prosessi. Sain uusia ideoita ja minun oli muutettava kirjan taittoa. Pidän kirjaa siitä, paljonko aikaa kului kahden sivun tekoon. Lylyjyknäluonnostelu 20 tuntia, tussaus 18 tuntia, värillidut ja vesiväri 25 tuntia. Vei kuluu kaksikin vuotta ennen kuin alkuperäinen ideani on painovalmiina kustantajalla, muistelee ikäänköntyvä Briggs.

Vakavampi ja oppineempi Jim esiintyy kaksi vuotta myöhemmin ilmestyneessä Minne tuuli kuljettua -teoksessa. Hän on jäänyt eläkkeelle, ja pariskunta on muuttanut maaseudun rauhaan. Sielläkin maailmantilanne huolestuttaa. "Ne ydinsodat ja muut voivat vaikuttaa meihin kaikkiin", toteaa Jim Hildalle.

"Halusin nähdä, mitä tavalliset ihmiset todella tekevät ydinhyökkäyksen tapahtuessa. Hallituksen propaganda oli falskia, he esittivät ydintuhoon samanlaisena kuin mitä toinen maailmansota oli, ja sitähan se ei hitto vie olisi ollut. Tahdoin antaa ihmisille mahdollisuuden ymmärtää, mitä todella asiaan kuuluu, jotta he voisivat tehdä omat johtopäätöksensä", Briggs on perustellut kirjansa taustoja.

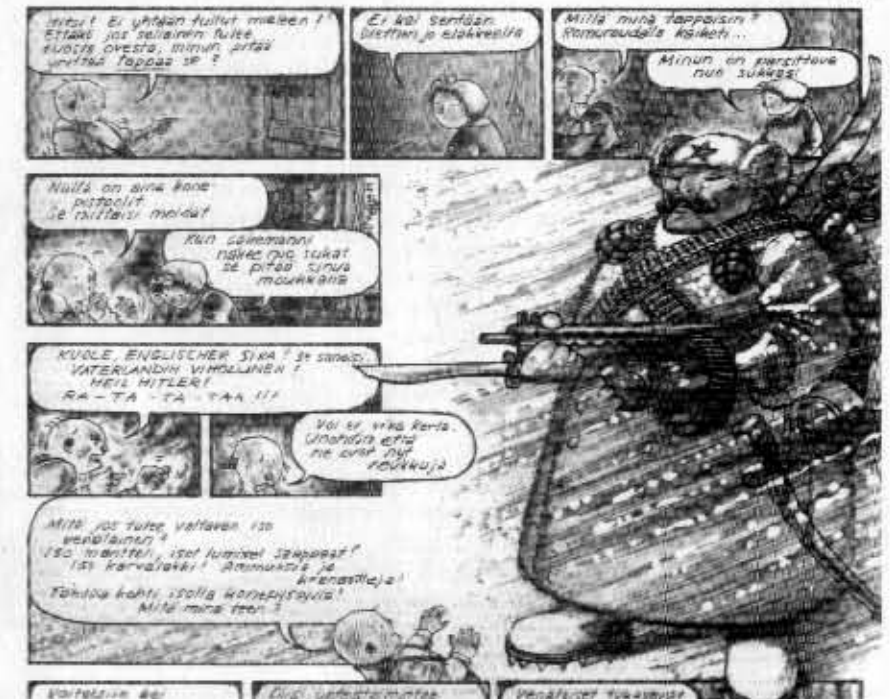
Jim ja Hilda ovat onnellisen tietämättömiä siitä, miten totaalilla tavalla maailma on tällä kertaa räjähtämässä liekkeihin. Heidän arkisen sotapönnistelunsa lomassa Briggs näyttää aukea-

milla, miten pommikoneet ovat ilmassa, ydinsukellusveneet odottavat käskyjä ja ohjussiirot avautuvat kaukaisilla aroilla.

Pariskunta muistelee kaiholla, miten hauskaa toisen maailmansodan aika oikeastaan oli. Pommisuojaan katolla kasvatettiin vihanneksia, Churchill puhui radiossa, ja Stalinin oli "mukava mies, kuin setä ikään. Tykkäsin sen viikistä ja piipusta", Hilda kaihoaa.

Nykyisistä vallanpitäjistä hän ja Jim eivät tiedä mitään. Jim luottaa siihen, että pitkänmatkan ohjukset sekä tietokoneet hoitelevat heidät asiallisesti. Kirjasto tarjoaa kunnan ja valtion julkaisemia väestönsuojelulehtisiä. Tahattoman hirtebisä iskulauseita hokien Jim laittaa kotia ydinpommikuntoon. "Vain terveimmät selviävät hengissä ydintuhosta." Samalla hän kummastelee, kuinka oma, Lontoossa asuva poika Rori voi olla niin piittaamaton, ettei rakenna suojaa perheelleen, koska julkisia ydinsuojia ei ole. Koko albumi keskittyy

© Raymond Briggs

Miksi ei yhtään tullut mieheni? Etäni jos sellainen tulee. Suojits ovesta, minun pitäisi välttää tappoa se?

Ei kai sentään. Sieltäni ja alakävelin.

Millä mitä tappaisin? Romurautaa kaikkia... Minun on varoitettava sinu suojaksi.

Minulla on aina komea pistooli. Se näyttää meidän.

Kun saadessani nähdä tuo teitit se pitää sinun muokkansa.

KUOLE, ENGLISHER SIRA! SE SAANO VÄTERLANDIN VIHOLLINEN! HEI! HITLER! RA-TA-TA-TAA!!!

Voi se vika Rori. Joutui ette ne olit my pötkäjä.

Miksi jos tulee veltavan iso vankilainen? ISO vankila, iso lumimäki joutuu? Iki korvataksi! Romurautaa ja keraattilija! Tähtöä kahti, isoilla keraattilijalla! Mitä minä teen?

Vankilainen kivi, Kivi, ydintuhoon, Pommisuoja tykistö.

vain pariskunnan yhteiselo, sivuhahmoja ei nähdä. Briggsillä on tähän vankat perustelut.

"Minulla on kaksijakoinen suhtautuminen Keiji Nakazawan Hiroshiman poikaan. Sydämeltään se on aito mutta niin vulgaaristi piirretty. Ydinsodan kauhun voi esittää symbolisesti tai realistisesti kuten Genissä, jossa hahmot kulkevat ympäriinsä lasipalat kuin jääpuikot ruumiistaan töröttäen. Se näyttää naurettavalta – kauheita asioita tapahtui, mutta ei niitä voi näin suoraan esittää. Kauhusta tulee pantomiimia, ja se lähestymistapa kuuluu kauhusarjoihin. Niin kauheaa, että se huvittaa. Kauhuihin vihjaaminen on tehokkaampaa", Briggs pohtii samassa Paul Gravettin harvinaisessa haastattelussa.

Niinpä Hilda ja Jim ovat kaksin silläkin hetkellä kun ohjukset osuvat maaliinsa. Kahden aukeaman kokoinen valkea jysähdys heiluttelee avioparin omatekoista ydinsuojaa pahemman kerran, mutta Jim ei menetä optimismiaan. Seuraavana iltana hän lukee innoissaan Hildalle selostusta lännen puolustusjärjestelmistä kuin jännäriä ikään.

Silti ketään ei tule, ei väestönsuojelujoukkoja, ei edes postimiestä. Puhelin ei toimi eikä televisio näytä Dallasia. Aurinko sentään paistaa. "Herran kiitos eivät räjäyttäneet aurinkoa", Hilda huokaa. "Ei toki, tiede on vielä lapsenkengissä", vastaa Jim.

Minne tuuli kuljettaa -albumissa on erittäin paljon tekstiä, varsinkin loppupuolella. Ruudut ovat hyvin pieniä. Ratkaisu ei ole erityisen sarjakuvallinen, mutta kuvastaa hyvin säteily sairauten kuolevan pariskunnan tunnelmaa. Briggsin kauniit pastellivärit muuttavat pikku hiljaa myrkyneiksi, verenpurkauman turkoosiksi ja lopulta harmaaksi. Tarina päättyy Jimin hauraasti lausumaan Raamattu-katkelmaan: "Kuoleman varjon Jaaksoon ratsastivat ne 600 urhoollista..."

"Kirja aikuisille ydinsodasta" sai voimakkaan vastaanoton Isossa-Britanniassa. Minne tuuli kuljettaa herätti ärtynyttä keskustelua Parlamentin ala- ja ylähuoneessa. Tarina muokattiin radiokuunnelmaksi, ja Briggs itse sovitti sen näytelmäksi.

Jimmy T. Murakami ohjasi Minne tuuli kuljettaa -animaati elokuvan (1986),

mutta se on erimmäkseen jäänyt unohtuksiin David Bowien ja Roger Watersin musiikillisesta panoksestakin huolimatta.

Myöhemmin Briggs on tehnyt vanhemmistaan aidosti omaelämäkerrallisen kirjan. Luonnollisesti Ethel & Ernest -teos odottaa yhä suomentamista, siinä missä Herrasmies Jim ja Minne tuuli kuljettaa käännettiin tuoreeltaan. ■

Raymond Briggs:

Herrasmies Jim (Gentleman Jim, kust. Hamis Hamilton 1980)
Suomentanut Risto Lehmusoksa.
GUMMERUS 1980.

Minne tuuli kuljettaa (When the Wind Blows, kust. Hamis Hamilton 1982).
Suomentanut Leena Annala, tekstaus Johanna Jokipeltio.
OTAVA 1982.

Lähde: Paul Gravett: The Raymond Briggs interview, Comics Journal 250. Fantagraphics Books, February 2003.